

De Optelsom Maken: Krankzinnige Handelspraktijken en Klimaat Chaos

English title: *Connecting the Dots: Insane Trade and Climate Chaos* (blog, May 14th, 2019)

Geschreven door/ written by: Sean Keller – Media and Outreach Coordinator, Local Futures

Vertaald door/ translated by: Marc Dekens

Stel je een wereld voor waarin voedsel routinematig naar duizenden kilometers verderop wordt verscheept om te worden verwerkt en vervolgens wordt teruggestuurd om te worden verkocht waar het vandaan kwam. Stel je voor dat koeien uit Mexico maïs krijgen die uit de Verenigde Staten is geïmporteerd en vervolgens naar de Verenigde Staten worden geëxporteerd om daar te worden geslacht, en dat het resulterende vlees nogmaals naar Mexico wordt getransporteerd om te worden verkocht. Stel je een wereld voor waarin China, in de meeste jaren sinds 2005, op de een of andere manier meer goederen naar het eigen land heeft kunnen importeren dan uit de VS, één van haar grootste handelspartners.

Dit klinkt misschien als het vertrekpunt van één of andere duister komische, vaag dystopische film – weliswaar gericht op beleidsambtenaren. Maar het is geen grap – in feite is het de dagelijkse realiteit in onze wereldeconomie.

De bovenstaande voorbeelden zijn allemaal voorbeelden van ‘her-invoer’, dat wil zeggen dat landen hun eigen goederen naar het buitenland verscheppen om ze later in de productieketen weer terug te sturen. En dit zijn absoluut niet de enige gevallen van dit moeilijke te begrijpen fenomeen. In de wateren voor de kust van Noorwegen arriveert kabeljauw elk jaar na een indrukwekkende trektocht, nadat hij duizenden kilometers rond de poolcirkel heeft gezwommen op zoek naar paaigronden. Toch verbleekt deze migratie in vergelijking met de migratie die de vissen ondernemen nadat ze zijn gevangen: ze worden naar China gestuurd om te worden gefileerd voordat ze terugkeren naar supermarkten in Scandinavië om te worden verkocht. Deze globalisering van de toeleveringsketen van zeevruchten strekt zich ook uit tot de VS; meer dan de helft van de zeevruchten die in Alaska worden gevangen, wordt in China verwerkt, en een groot deel ervan wordt rechtstreeks teruggestuurd naar de schappen van Amerikaanse supermarkten.

De waanzin van her-invoer wordt nog versterkt door het al even verbijsterende fenomeen van overtollige handel. Dit is een gangbare praktijk waarbij landen in een bepaald jaar enorme hoeveelheden identieke producten importeren en exporteren. Om een bijzonder treffend voorbeeld te geven, in 2007 importeerde Groot-Brittannië 15.000 ton met chocolade bedekte wafels, terwijl het 14.000 ton exporteerde. In 2017 importeerde en exporteerde de VS bijna 1,5 miljoen ton rundvlees en bijna een half miljoen ton aardappelen. In 2016 arriveerde 213.000 ton vloeibare melk in het VK - een meevaller, omdat er in datzelfde jaar nog geen 545.000 ton melk uit het VK was vertrokken.

Op het eerste gezicht heeft dit soort handel geen economische zin. Waarom zou het de immense kosten waard zijn – zowel in geld als in brandstof – om perfect goed voedsel naar het buitenland te sturen om het vervolgens weer terug te brengen?

Het antwoord ligt in de manier waarop de wereldeconomie is gestructureerd. “Vrijhandelsovereenkomsten” bieden transnationale ondernemingen bijna overal toegang tot arbeid en middelen, waardoor ze kunnen profiteren van mazen in de belastingwetgeving en nationale verschillen in arbeids- en milieunormen. Ondertussen zorgen directe en indirecte subsidies voor fossiele brandstoffen, in de orde van grootte van \$ 5 biljoen per jaar wereldwijd, ervoor dat de kosten van verzending grotendeels worden gedragen door de belastingbetaler en het milieu in plaats van door de bedrijven die er daadwerkelijk mee bezig zijn. In combinatie leiden deze structurele (markt)krachten tot krankzinnige niveaus van internationaal transport die geen ander doel dienen dan het vergroten van de bedrijfswinsten.

De gevolgen van dit slechte gedrag zijn al ernstig en zullen de komende decennia alleen maar erger worden. Kleine boeren, vooral in het zuiden van de wereld, zien hun levensonderhoud ondermijnd door de toestroom van goedkoop voedsel uit het buitenland; Ondertussen worden hun klimaatbestendige landbouwpraktijken actief ontmoedigd door de WTO en ‘vrije handels’-overeenkomsten. En voedselverwerking en voedselverpakking – beide cruciaal voor voedsel dat ver van de plaats waar het is geproduceerd zal worden verzonden – zijn verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de broeikasgasemissies van het wereldwijde voedselsysteem.

Voedsel is niet het enige product dat onnodig transportkilometers oplevert. De componenten van een typische smartphone hebben bijvoorbeeld in totaal een half miljoen mijl afgelegd – waarbij ze drie continenten aandeden – voordat ze in je zak belandden. Dit soort buitensporige handel is de reden waarom de CO₂-uitstoot van het internationale transport bijna drie keer sneller groeit dan de uitstoot van andere bronnen. Bij het huidige groeitempo zal de internationale handel over zee en door de lucht tegen 2050 ongeveer evenveel CO₂ uitstoten als de hele Europese Unie nu doet.

Het verband tussen geliberaliseerd handelsbeleid en koolstofemissies is duidelijk en ongecompliceerd: een recente studie van de Kyushu-universiteit in Japan wees uit dat wanneer landen hun tarieven verlagen of afschaffen – met name op hulpbronnen intensieve industrieën zoals mijnbouw en productie – ze een overeenkomstige toename zien van de hoeveelheid CO₂-uitstoot in verband met geïmporteerde goederen.

Wat dit betekent, is dat als we de klimaatcrisis effectief willen bestrijden, we aandacht moeten besteden aan ons handelsbeleid. In het bijzonder zullen we het moeten veranderen zodat ongehinderde, onbegrensde ‘vrije handel’ niet langer een optie is. Maar beleidsmakers hebben momenteel weinig prikkels om de internationale handel te verminderen, omdat, bizar genoeg, de uitstoot van de wereldhandel niet voorkomt in de koolstofboekhouding van een land. Er zijn tal van manieren om dit op te lossen - zo kunnen emissies uit de handel worden toegewezen aan landen op basis van waar de beginfase van goederen geproduceerd worden, waar ze eindigen of waar de schepen en vliegtuigen die ze vervoeren geregistreerd zijn. Het enige dat landen hoeven te doen, is

het eens worden over een norm. Maar op dit moment krijgt geen enkel land de verantwoordelijkheid voor deze vluchtige emissies. Het resultaat is een situatie waarin beleidsmakers beloven de CO₂-uitstoot te verminderen en tegelijkertijd werken aan de uitbreiding van de wereldhandel - ook al zijn deze twee doelen totaal onverenigbaar.

Als beleidsmakers blijven treuzelen, zal de aanzet voor echte verandering in de manier waarop we wereldhandel voeren, moeten komen van de bewegingen van mensen, die samenwerken om hun stem te laten horen. We moeten oproepen tot het beëindigen van het deregulerende 'vrijhandel' en belastingbeleid dat praktijken als her-invoer en overtollige handel winstgevend maakt. Een van de meest kritische stappen op weg naar gezond verstand zou het afschaffen van subsidies voor fossiele brandstoffen zijn. Wanneer belastingbetalers niet langer een deel van de kosten van mondiaal transport betalen, zullen transnationale bedrijven hun manier van werken radicaal moeten heroverwegen.

Deze veranderingen zullen krachtig worden tegengewerkt door grote wereldwijde bedrijven, wat betekent dat het genereren van momentum voor handelsbeleid dat de gezondheid van de gemeenschap en ecologische stabiliteit bevordert, niet van de ene op de andere dag zal plaatsvinden. Maar de eerste stap is het vergroten van het bewustzijn van handel als klimaatprobleem, en het overwinnen van de onwil van de meeste grote media, politici en denktanks om er kritisch over te discussiëren.

Daartoe heeft Local Futures een nieuwe feiten-sheet en een ironische korte film uitgebracht over 'krankzinnige handel' en de gevolgen ervan. We hopen dat ze kunnen helpen de aandacht te vestigen op de absurditeit van het huidige systeem, gezondere alternatieven aan te wijzen en de kwestie van de wereldhandel toegankelijk en begrijpelijk te maken voor een breed publiek. Dus deel ze alsjeblieft met mensen die je kent, en begin een gesprek over dit cruciale onderwerp.

Read blog in English here: <https://www.localfutures.org/connecting-the-dots-insane-trade-and-climate-chaos/>

Read all our blogs here: <https://www.localfutures.org/blog/>